

תקציר

על הבעיה העדתית והקיטוב החברתי בישראל בעקבות העלייה הגדולה בשנות ה-50 לישראל. על השסע החברתי בין "הספרדים" ל"אשכנזים" שהלך והעמיק.

הבעיה העדתית והקיטוב החברתי מחריפים מחברת: ד"ר קציעה אביאלי-טביביאן

בעקבות העלייה הגדולה נוצר בישראל מפגש בין ותיקים לבין חדשים, בין עולים יוצאי אירופה לעולים מארצות אסיה ואפריקה. המפגש יצר מתחים רבים ועורר תחושות אפליה וקיפוח על רקע המוצא העדתי.

החברה הוותיקה בארץ הורכבה ברובה מיוצאי אירופה, והעולים החדשים - יוצאי ארצות אסיה ואפריקה - התקשו להיקלט בחברה זו. בקרב החברה הוותיקה בארץ היו מי שראו בעולי שנות ה-50, ובעיקר בעולי ארצות האסלאם שביניהם, נחשלים וחסרי השכלה.

חזרה
לראש העמוד

בין העולים מארצות אסיה ואפריקה היו שהרגישו כי חייהם מנוהלים על ידי אנשי הממסד, אשכנזי ברובו, וכי הוא קובע את גורלם. הממסד האשכנזי קבע היכן יתגוררו ובאילו תנאים, במה יעסקו לפרנסתם, והיכן ילמדו ילדיהם. הורים הרגישו כיצד מתערער מעמדם במשפחה. הם התקשו להעניק סיוע חומרי לילדיהם ולכוונם בעצה, ולרוב היו תלויים בילדיהם. הילדים נקלטו ביתר קלות ונהפכו לדוברי עברית במהירות רבה יותר מן ההורים. סמכותם של ההורים, ובמיוחד של הגברים, כראשי המשפחה - התערערה. כל אלה הגבירו את רגשות המרירות אצל חלק מן העולים.

הפער בין ישראל הראשונה - הוותיקה, האשכנזית ברובה, המבוססת, בעלת התרבות האירופית, לבין ישראל השנייה - שבה התרכזו רבים מעולי ארצות האסלאם, שחשו קיפוח ואפליה - פער זה הלך וגבר בהתמדה. "אשכנזים", "מזרחים" ו"אפליה" נהפכו למושגים נפוצים וטעונים. בד בבד החלו להתבסס דעות קדומות שונות על העולים, על תכונותיהם ועל כישוריהם. דוד בן גוריון הבין את חומרת הבעיה וטען, כי "הבעיה העדתית היא השנייה בחומרתה בישראל אחרי בעיות הביטחון". יחד עם זאת הוא הבין, כי יש להשיג את יעדה של התנועה הציונית: איחוד לאומי. במציאות זו נולדו המושגים "מיזוג גלויות" ו"כור היתוך", "אולם בפועל לא ביטאו מושגים אלה גישה של שוויון בין העדות השונות, אלא בני עדות המזרח נתבעו לאמץ את הערכים התרבותיים ואת אורחות החיים של יוצאי אירופה - האשכנזים.